

Будеш любити Господа Бога свого...

Цьогорічний Тиждень молитов за єдність християн супроводжували слова з євангелії від св. Луки (Лк. 10,27): «Будеш любити Господа Бога свого..., а ближнього свого як себе самого». Це дуже добре відома усім нам Заповідь Любові. Заповідь, яка виховує, щоби жити в любові один до одного, щоби будувати мир між спільнотами, народами, кожного дня ставити перед собою завдання, щоби поширювати добро. Чи сучасний світ цього бажає? Чи хоче слухати і жити цією Заповіддю? Неспокій в різних регіонах світу, війна в Україні, яка почалася в 2014 р. є запереченням цих слів. Стільки невинних жертв, а світ надалі не має бажання зробити рефлексію над сенсом людського життя.

Папа Франциск оголосив 2024 р. Роком Молитви, підготовки до Ювілейного 2025 року,

коли-то будемо відзначати 1770 річницю першого собору в Нікеї. Тим самим Папа Франциск запрошує нас до того, щоби цей рік використати на рефлексію, як ми розуміємо молитву в нашому житті. Починаємо також Великий Піст, який підготує нас до пережиття світлого празника Воскресіння Ісуса Христа. Великий Піст пригадує нам про три важливі, головні добрі діла: **молитва, піст, милостиня**. Щоби добре відчитати, чи спробувати жити Заповіддю Любові, на наш погляд, треба зробити рефлексію над тим, як молимося нащодень, чи взагалі вміємо ще сьогодні постити, чи така постава нам близька і що означає безінтересовно вчинити милостиню. Заповідь Любові Бога і ближнього повертає властивий порядок, тобто ставить на першому місці (Продовження на 2 сторінці)

Великий піст 2024

У 2024 році, Великий Піст, який передуватиме Великодню, розпочнеться 18 березня і завершиться 4 травня. Найсуворішим періодом Великого Посту є останній тиждень, який відомий як Страшний Тиждень і завершується 4 травня. Загальна тривалість посту — 48 днів.

Послання Папи на Великий
Піст-2024:
(Фрагмент)

«В пустелі Вибраний народ
паралізувала туга за рабством»

Любі браття й сестри! Коли наш Бог об'являється, Він звіщає свободу: «Я — Господь, Бог твій, що вивів тебе з землі Єгипетської, з дому неволі» (Вих 20,2). Так розпочинається Декалог, даний Мойсеєві на горі Синай. Люди добре знають,

про який вихід говорить Бог: досвід рабства був закарбований у їхньому тілі. Вони отримують Десять слів у пустелі як шлях до свободи. Ми називаємо їх «заповідями», підкреслюючи силу любові, з якою Бог виховує свій народ. Це насправді рішучий заклик до свободи. Він не вичерпується однією подією, бо дозріває під час подорожі (...).

Великий Піст — це час благодаті, коли пустеля знову стає, як сповіщає пророк Осія, місцем першої любові (пор. Ос 2, 16-17). Бог виховує свій народ, щоби він вийшов зі своїх поневолень і прожив перехід від смерті до життя. Немов наречений, Він знову повертає нас до себе і шепоче нашим серцям слова любові. Вихід із неволі до свободи — це не абстрактний шлях. Щоб (Закінчення на 2 сторінці)

У номері читайте:

- Послання Папи на Великий Піст — 2024
- 2023 рік в панорамі вагомих подій в житті УГКЦ та української громади в Польщі
- Зернення християнських Церков України щодо засудження агресивної ідеології «руського міра»
- Священномученик о. Омелян Ковч (1884-1944)
- Богоявлення 2024 (Перемишль, Вроцлав, Ольштин, Слупськ)
- Декрет Папи Урбана VIII про заборону переходити на латинський обряд
- «Апостол» Івана Федорова
- Владика Інокентій Винницький (1680-1700) — шостий перемиський єпископ УГКЦ
- Князь Ярослав Мудрий (1015-1054) — правитель споріднений з королівськими династіями Старого Світу

Страдальна Мати під хрестом стояла, Стала ридати, в слезах промовляла: «Ой, Сину, Сину, за яку провину — Переносиш нині тяженьку годину на хресті».

Будеш любити Господа Бога свого...

(Продовження з 1 сторінки)

Господа Бога. Але щоби так було, треба зупинитися, треба побачити, чи воно так справді є. А якщо ні, тоді знайти час на поглиблену молитву, подумати над своїм ставленням до Бога, до життя Святими Таїнствами, усвідомити собі, що гріх не дозволяє нам бачити Бога. Маємо особливих 40 днів, щоби також і постити, не жити тільки споживацьким способом життя, не гонити постійно за власними вигодами. Подумаймо над тими, хто сьогодні наприклад в Україні не має таких можливостей, терпить під пресією російських ракет. Хто самотній, тому що втратив рідних на війні. Хто потребує допомоги, нашої милостині. Кожна з тих осіб потребує миру, добра, співчуття, а вкінці й любові.

Самі відчуваємо, що в житті найважливіша любов до людини, з почуттям, що дотримуємося усіх правил, які

отримали ми від Господа Бога. Якщо немає Бога, немає й любові. Якщо немає любові, немає прощення, пробачення, немає зцілення в складних ситуаціях. Що з того, що стоять прекрасні будівлі, доми. Вони гарні, але порожні, бо в них немає життя. Родини розійшлися, розлучилися, тому що не було Бога, не було Божого благословення, а появився гріх, незрозуміння, брак пошани, заздрість, ненависть та війна, яка веде до великої трагедії, тому що терплять люди. Не наслідуймо тих, які сіють ненависть, заздрять і тут віднаходять для себе фальшиве розуміння щастя. Вони не вмють розмовляти з собою, їхні доми стають порожніми, тому що немає правди. Наслідуймо тих, хто сьогодні попри труднощі вміє будувати добрі відносини, і хто розуміє, що кожне діло треба починати з Божого благословення.

Великий Піст, це час нашого відновлення, час, яким Церква запрошує нас до особливого паломництва. Можна сказати, що Ісус Христос постійно був в дорозі, переходив з місця на місце, щоби голосити Боже Слово, щоби зціляти людей. Вміймо поглибити нашу молитву, вміймо знайти на це час. Це тільки, або аж 40 днів. Нехай у цьому допомагають нам слова з молитви св. Єфрема з поклонами, якою молимося упродовж Великої Посту. Це прості слова, а одночасно як же глибокі. Також вміймо пожертвувати себе, щоби духовний піст відкрив нас на Господа Бога. Вміймо знайти час на сповідь. Вкінці наша милостиня може також бути особлива. Бог не вимагає, але може ми самі повинні здійснити таку милостиню, якою здивуємо самих себе, а іншим даруємо велику радість. Великий Піст, це час духовного змагання. Вміймо його добре використати, щоби виповнюючи Заповідь Любові, бути сіячами миру, добра та любові, а тоді це буде наше особисте воскресіння до нового життя.

† Аркадій Трохановський
Владика Ольштинсько-Гданський

Великий піст 2024

(Продовження з 1 сторінки)

конкретною була також і наша Чотиридесятниця, першим кроком є бажання бачити дійсність.

Коли Господь прикликав Мойсея до себе в неопалимій купині й заговорив до нього, то відразу об'явив себе Богом, який бачить, а передусім чує: «Бачу я, бачу бідування народу мого, що в Єгипті, і чую голосіння, що його спричинюють доглядачі. О, я знаю біль його! Тому я й зійшов рятувати його з рук єгиптян і вивести його з тієї землі в землю простору і гарну, що тече молоком та медом» (Вих 3,7-8). Також і сьогодні голос багатьох пригноблених братів і сестер сягає небес. Запитаймо себе: чи доходить він і до нас? Чи він нас хвилює? Чи зворушує нас? Чимало чинників віддаляють нас одне від одного, заперечуючи братерство, яке споконвічно поєднує нас (...).

Запитаймо себе: чи я прагну нового світу? Чи готовий порвати з компромісами зі старим? Свідчення багатьох братів-єпископів і великої кількості тих, хто трудиться заради миру й справедливості, дедалі більше переконують мене, що потрібно викривати дефіцит надії. Йдеться про перешкоду мріяти, про німий крик, який сягає небес і зворушує

Боже серце. Це нагадує оту тугу за рабством, яка паралізувала Ізраїль у пустелі, не даючи йому прямувати вперед.

Вихід може перерватися: інакше неможливо пояснити, чому людство, яке досягло порогу загального братерства й рівня науково-технічного, культурного та правового розвитку, здатного гарантувати всім гідність, блукає в темряві нерівності й конфліктів. Бог не втомився від нас. Прийміймо Великий Піст як потужний час, коли до нас знову звертається Його слово: «Я — Господь, Бог твій, що вивів тебе з землі Єгипетської, з дому неволі». Це час навернення, час свободи. Сам Ісус, як ми щороку згадуємо в першу неділю Великого Посту, був приведений Духом у пустелю, щоб бути випробуваним у свободі. Протягом сорока днів Він буде попереду нас і з нами: Він, який є втіленим Сином. На відміну від фараона, Бог хоче не підданих, а дітей. Пустеля — це простір, у якому наша свобода може дозріти до особистого рішення не повертатися в неволю (...).

Настав час діяти, а в час Великого Посту діяти означає також зупинитися. Зупинитися в молитві, щоби прийняти Боже слово, і зупинитись, як самарянин, перед пораним ближнім. Любов

до Бога й до ближнього — це та сама любов. Не мати інших богів — це зупинитися перед Богом, біля плоти ближнього. Ось чому молитва, милостиня й піст — це не три незалежні вправи, а єдиний рух відкритості, вивільнення: геть ідолів, які нас обтяжують, геть прив'язаності, які нас ув'язнюють. Тоді прокинеться атрофоване та ізольоване серце. Тож треба сповільнитись і зробити паузу. Споглядальний вимір життя, який нам допоможе наново відкрити Чотиридесятниця, вивільнить нові сили. В присутності Бога ми станемо сестрами і братами, відчуватимемо інших із новою силою: замість загроз і ворогів знайдемо попутниць і попутників. Такою є Божа мрія, обіцяна земля, до якої ми прямуємо, коли виходимо з неволі. Синодальна форма Церкви, яку ми наново відкриваємо і плакаємо останніми роками, підказує, що Великий Піст має бути також часом для рішень, прийнятих у спільноті; малих і великих рішень проти течії, здатних змінити повсякденне життя людей та життя цілого мікрорайону: купівельні звички, турбота про створіння, включення тих, кого не помічають або зневажають.

Заохочую кожну християнську громаду зробити таке: запропонувати своїм вірним моменти для (Закінчення на 10 сторінці)

2023 рік в панорамі

вагомих подій в житті УГКЦ та української громади в Польщі

Минулий, 2023 рік записався в історію нашої громади в Польщі знаковими, важливими, відзначеними на різних рівнях (включаючи тут і зустрічі проведені онлайн) подіями, в яких брала участь відносно велика кількість осіб, про що ми також писали на сторінках наших видань. Проте, маємо повну свідомість того, що все відбувалося (й відбувається) в грізній тіні смертної темряви, тобто воєнного нападу московитських військ на Україну, що почався в четвер 24 лютого 2022 р.

1. «Навчання в умовах війни — у чужому краї»

Це постійно актуальна тема, тому що, помимо слов'янського, спільного ко-

ріння, поміж українською та польською мовою маємо відмінності (не згадуючи вже про вживання в письмі кирилиці та латинки) і треба було біженцям допомогти. Звичайно, допомогли волонтери, небайдужі люди, що пожертвували своїм часом і знаннями, не оглядаючися на реакцію офіційних чинників. Про цей час ми писали: «Місцева громада,

як тільки може, до сьогодні допомагає потерпілим від лиха. Помагають установи, але також й індивідуальні особи. З власної ініціативи, ангажуючи інших, небайдужих осіб, стали вестися в шкільних приміщеннях регулярні уроки мови та щоденного спілкування для всіх новоприбулих охочих. Важливі стали не лише уроки навчання самої мови. Заангажовані волонтери своїм семінаристам запропонували також уроки історії (зі зверненням окремої уваги на українсько-польські відносини) та відвідини цікавих місць, важливих також для світової історії. Нашим несподіваним гостям дуже впали до вподоби виїзні уроки з метою ознайомлення, наприклад, з місцевими пам'ятками архітектури».

Гості з України стали уважними учнями і скоро засвоїли поданий їм матеріал і зразу стали його використовувати у щоденному побуті. Так діялося, зрештою, і діється до сьогодні, реально даючи доказ давньому прислів'ю про те, що приятелів пізнаємо в біді.

2. Допомога Україні від Церкви

Війна в Україні триває, а інколи, в найбільш запальних, її східних і північно-східних територіях, набирає нових обертів. Так само постійно йде волонтерська допомога, причому до

неї включилися ті з біженців, які вже, в окресленій мірі, встигли віднайти своє місце серед нас. Важливо, на чому часто наголошуємо, відповідально у дидактичний процес заключені українські діти, що несподівано опинилися в но-

вому середовищі й стали учнями польських шкіл. Вони також навчаються на уроках катехизи, ведених катехитами УГКЦ, беруть участь, разом з батьками чи опікунами, у всяких заходах організованих Церквою, прощах, святкуваннях празників тощо.

3. «Святий Йосафат Кунцевич був вірний своїй Церкві»

2023 рік в нашій Церкві проголошений був роком першого мученика Унійної Церкви, святого Йосафата (Івана) Кунцевича, апостола єдності чотирьох держав — Литви, України, Польщі та Білорусі.

Святкування ювілейного року почалися вже осінню 2022 р., в неділю 6 листопада в Вільнюсі. Божественну Літургію у василіянському храмі Пресвятої Трійці, історія якого сягає початку XVI ст., на прохання Глави УГКЦ Блаженнішого Святослава, очолив Владика Аркадій Трохановський, ординарій Ольштинсько-Гданської Єпархії, реально

найближчий до Литви греко-католицький єрарх.

У торжественній літургії, між іншими, взяв участь римо-католицький архієпископ Вільнюса Гінтарас Грушас, який відзначив: «Святковий, ювілейний рік святого Йосафата Кунцевича, який ми саме починаємо цього дня нашою Божественною Літургією, нехай буде для всіх нас дорожнім дороговказом, що показуватиме нам шлях до єдності, заодно в цілій Церкві, як і в наших державах».

Протягом цілого 2023 року в цілому світу, в греко-католицьких громадах відбувалися торжественні богослужіння в наміренні св. Йосафата, конференції, концерти, прощі, появились нові книжкові видання, статті, знімалися документальні фільми, тощо.

4. Юрій Новосільський: «Я тоже українець».

Сейм і Сенат РП визнали професора краківської Академії мистецтв покровителем, серед інших, 2023 року.

Наша Церква в Польщі має якраз храми, заодно у великих містах, як і менших місцевостях, які можуть сьогодні гордитися тим, що над їхнім мистецьким обладнанням працював проф. Юрій Новосільський (визнаний, безсуперечно, світової слави художник). Наші храми, де він працював і залишив свої праці, знаходяться у Вроцлаві, Кракові, Любліні, Гурові Ілавецькому, Венгожеві, Острому Барді. Зокрема цінною спадщиною залишається церква Різдва Пресвятої Богородиці в Білому Борі, збудована за оригінальним проектом Ю. Новосільського та Б. Котарби. Професору повністю належить внутрішнє та зовнішнє художнє обладнання храму.

Професор писав ікони, проектував і розписував іконостаси. Займався реалізацією монументального мистецтва — фресками, вітражами. Пректував і реалізував також плащаниці, хоругви, хрести, дарохранительниці. Йому належать також художні твори світського характеру.

У 2023 році пам'яті професора присвячено було багато спеціально організованих виставок з унікальними творами (релігійного й світського характеру) і конференцій. Появилися →

нові, ретельно опрацьовані й надруковані альбоми, також було написано дуже багато, різними мовами, публіцистичних статей, а до місць, в яких маємо його мистецькі твори, організовані були екскурсії, що, безсумнівно, спричинилося до популяризації самого професора, як і теми, якій присвятив він ціле своє життя, тобто ікони.

5. Григорій Сковорода — 300 років від дня народження

Мандрівний вчитель, мислитель, поет, композитор, викладач, випускник ки-

ївської Могилянської Академії.

Григорій Сковорода народився 1722 року на Полтавщині в родині спадкових козаків. Не мав вищої освіти але сам досконало вивчив латинь, єврейську, грецьку, польську, німецьку, італійську та французьку мови. Мав музичний талант — прекрасно грав на флейті та органі, сопілці, скрипці, гусях, лірі та бандурі. Загалом Григорій написав 17 філософських творів та зробив 7 перекладів. Найвідоміші його твори «Сад божественних пісень», «Жінка Лотова», «Байки Харківські». Але за життя не надрукував жодного твору.

Шкода, що з наших багатьох, навіть «високоосвічених» радників, небагато знають про Григорія Сковороду, передкладаючи «західних» мудреців над «своїми». Ось кілька філософських думок Григорія, актуальність яких завжди повноцінна:

- хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестає вчитися, хоча б зовні він і здавався бездіяльним;
- добрий розум робить легким будь-який спосіб життя;
- бери вершину і матимеш середину;
- з усіх утрат — втрата часу найтяжча;
- ти не можеш віднайти жодного друга, не нашукавши разом з ним і двох трьох ворогів;
- скільки зла таїться всередині за гарною подобою: гадюка ховається в траві;
- хто добре запалився, той добре почав, а добре почати — це наполовину завершити;
- щасливий, хто мав змогу знайти щасливе життя, але щасливіший той, хто вмів ним користуватися;
- немає нічого небезпечнішого за підступного ворога, але немає нічого отруйнішого від удаваного друга;
- мудрець мусить і з гною вибирати золото;
- для шляхетної людини ніщо не є таке важке, як пишний бенкет, особливо коли перші місця на ньому займають пустомудрі;
- коли ти твердо йдеш шляхом, яким почав іти, то, на мою думку, ти щасливий.

6. «Хрести свободи» 1848 р.

175 літ тому, 17 квітня 1848 року володар Австро-Угорської імперії, цісар Фердинанд I підписав патент «Про знесення всякої роботизни й інших підданих повинностей у Галичині та Володимирщині», згідно якого з днем 15 травня того ж року зносилася панщина. Галицьким селянам документ зачитали на майданах перед церквами на Великодні Свята. Цісар Фердинанд в указі оголошував: «З уваги на ті обставини, що не допускають ніякої проволоки з виконанням наказаних нами спонукані гарячим бажанням, аби запевнити добробут сільського люду через цілковите знесення панщизняної роботизни та інших підданих повинностей, наложених на селянські (рустикальні) ґрунти, і то запевнити основніше, як би се можна було зробити через урегулювання роботизни, а надто спонукані прихильним наміром, аби можна забезпечити властителів земських дібр від нехлибних потрясінь у їх маєткових відносинах, а вкінці бажаючи скріпити загальну безпеку в краю і довести до

тривкого заспокоєння всю людність, наказуємо: всі роботизни й інші підданих повинності ґрунтових господарів, халупників і комірників мають перестати з днем 15 мая 1848 р. (...)».

Цілий документ, це було всього досить обширних 13 пунктів, зміст в основному зводився до трьох положень:

- ліквідації юридичної залежності селянина від пана;
- наділення селян землею, яка переходить у їх власність;
- сплати селянами поміщикам вартості кріпосних повинностей.

В московитській імперії щойно 3 березня 1861 року російський імператор Олександр II підписав указ про скасування кріпацтва та низку законів, які регламентували цей процес.

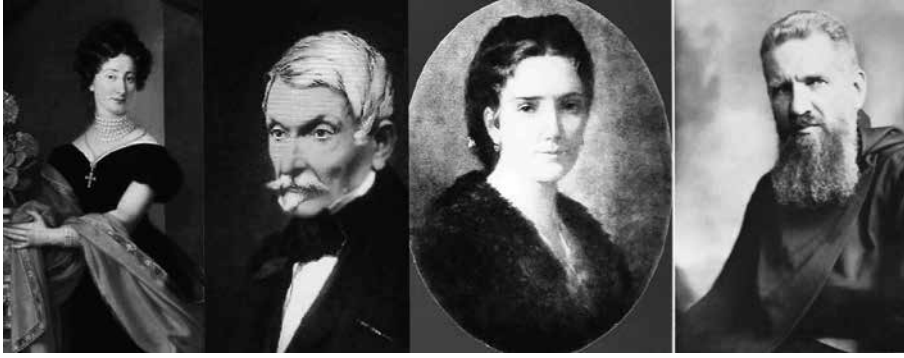
На землях Галичини й досі зберігаються, дбайливою рукою місцевого населення заопікувані, металеві та камінні хрести з датою 1848.

7. «Рідний дідусь Митрополита Андрея Шептицького — граф Александер Фредро»

Подібно, як і професор Новосільський, так і А. Фредро став з волі Сейму і Сенату РП покровителем року 2023.

Народився майбутній автор «Помсти» 20 червня 1793 року у селі Сурохіві біля Ярослава в заможній сім'ї галицьких магнатів (один із його предків, Андрій Максиміліян Фредро, був фундатором Кальварії Пацлавської). Батьком Александра, Яцек Фредро, гербу Боньча, був дідичем різних маєтностей, зокрема Бенькової Вишні біля Рудок. Навчався →

Софія Фредро (дружина А. Фредро), граф А. Фредро, Софія Шенцицька (мати Р. А. Шенцицького), Митрополит А. Шенцицький.

Александр вдома на приватних уроках і ніколи не здобув формальної освіти, що, як показалося в майбутньому, зовсім не стало перешкодою стати драматургом такого рівня, що його п'єси успішно ставляться в польських театрах до сьогодні.

У роки проживання в Беньковій Вишні Александр Фредро знайомиться з Софією з роду Яблоновських, яка згодом, помимо всяких життєвих поворотів, стає його дружиною. Александр та Софія мали четверо дітей, з яких двоє пережили дитячий вік — Ян Александр та Софія Людвіка Цецилія Констанція, що в майбутньому стала матір'ю Романа Шептицького, згодом Митрополита Галицького, архієпископа Львівського Андрея.

Графу Фредру ми присвятили ряд конференцій та статті на сторінках наших видань. Відбулася також мандрівка слідами видатного драматурга, в житті якого сплелися українські та польські стежки. Про те, що цінував він таке сплетення долі, ясно засвідчують його слова з листа до одного з приятелів у відповідь критикам творчості за брак у неї фольклору та патріотизму: «Мое авторство чорти забрали, не полечу вже понад землею в свинцевих чоботях, які нам доля подарувала. Маю добру жінку, маю малого хлопця, маю книжки, спокійний домок — одним словом, був би я щасливим, якби не був поляком».

8. 330 літ Перемиської Єпархії

1693 р. Перемиський Владика Інокентій Винницький скликав єпархіяльний синод і разом із духовенством і представниками вірних урочисто оголосив впровадження унії у своїй єпархії.

«1772 р. територія єпархії займала бл. 25 тис. км² і охоплювала землі: Сяноцьку, Перемиську і частину Львівської, Любачівський пов. у Белзькому воевідстві, повіти Новий Сонч та Беч

у Краківському воевідстві й кілька сіл у Спиші. Єпархія мала 3 соборні церкви: у Перемишлі — св. Івана Хрестителя, у Спасі — Преображення Господнього та у Сяноку — Святої Трійці. Єпископські резиденції були у Валяві біля Перемишля і Страшевичах біля Самбора.

Єпископські палати УГКЦ в Перемишлі. Праворуч дзвіниця собору св. Івана Хрестителя.

Парафіяльна мережа 1772 р. охоплювала 1253 парафії, об'єднані у 31 деканат. На території єпархії було 7 монастирів василіян і 5 резиденцій, а також 1 монастир василіянок».

(за: *Енциклопедія історії України*)

330-літтю Перемиської Єпархії ми присвятили журналістську експедицію з метою можливого описання її стану після II світової війни та післявоєнних геополітичних змін: «Після закінчення боєвих дій II світової війни та встановлення нових кордонів в Європі, Перемиська Єпархія УГКЦ ще у 1944 році була поділена надвоє. До весни 1947 року єпархію розділяв кордон — Радянський Союз і ПНР. Після депортації українського населення на «Повернені Території» („Ziemie Odzyskane”) давні віряни Перемиської Єпархії, а також Апостольської Адміністрації Лемківщини, заселили північ та захід Польщі. З цієї

частини давньої єпархії, що сьогодні знаходиться по боці незалежної України, утворено дві нові: Самбірсько-Дрогобицьку Єпархію УГКЦ основану грамотою Блаженнішого Мирослава Івана Кардинала Любачівського, Верховного Архієпископа Львівського від 12 липня 1993 року та Сокальсько-Жовківську Єпархію УГКЦ утворену 21 липня 2000 року Декретом Блаженнішого Кардинала Любомира Гузара.

Початок II світової війни, роки війни та два повоєнні роки, а потім депортаційна операція «Вісла» в 1947 р. означали на території сьогодношньої Польщі реальне фізичне зліквідування Греко-Католицької Церкви» (*Календар Благівіста за 2024 рік*).

Результатом експедиції стала обширна, багато ілюстрована стаття надрукована на сторінках «Календаря Благо-

віста 2024».

9. «Календарна реформа — 1 вересня (2023 р.)

З 1 вересня Українська Греко-Католицька Церква перейшла на новий календарний стиль. Про це вирішив Архієрейський Синод, що відбувся 1–2 лютого 2023 року в Брюховичах біля Львова. На сьогодні дане рішення торкається святкування лише нерухомих свят. Пасхалія, тобто усе, що стосується святкування Пасхи, залишається такою ж, як дотепер:

- за візантійською традицією літургійний рік починається 1 вересня. Тому на новий стиль УГКЦ переходить саме з 1 вересня;
- календарна реформа матиме два етапи. Перший етап стосується нерухомих свят (Різдво Христове (Закінчення на 14 сторінці)

Звернення християнських Церков України щодо засудження агресивної ідеології «руського міра»

Загарбницька війна, розпочата Росією проти України у 2014 році та продовжена повномасштабним вторгненням у 2022 році, принесла на українську землю багато страждань, загибель сотень тисяч людей, у тому числі вбивство на цей час понад 520 дітей, руйнування міст і цивільної інфраструктури, спричинила наймасовішу від часів II Світової війни міграційну кризу та поставила цілий регіон на межу гуманітарної катастрофи.

Як відомо, ідеологічним підґрунтям агресії Росії проти України, російських воєнних злочинів та геноциду українського народу є шовіністична доктрина «руського міра», яка реалізується на практиці у формі диктатури під назвою «рашизм». Ця доктрина, фактично ідеологія, містить в собі заперечення права української нації на самовизначення, на суверенний розвиток, на власні державу, мову, історію, культурну самобутність та свободу віросповідання, а зрештою — на існування. Російський диктатор, представники російської влади, Московської патріархії й інших, тісно сполучених з владою релігійних структур, та пропагандистські медіа багато років поспіль заявляють, що українців як народу «не існує», а українська нація «створена штучно», та поширюють інші подібні наративи.

Слід зазначити, що патріарх РПЦ Кіріл Гундяєв та Російська православна церква були і залишаються одними із головних творців і пропагандистів ідеології «руського міра», яка передбачає винятковість «російської цивілізації» та відокремлення і вороже протистояння її іншим. Проте така позиція — виключати або виокремлювати інших на підставі етнічності чи культурної приналежності, не відповідає основам християнської віри як такої. Розпалювання ворожнечі та ведення війни на основі ідеології «руського міра» порушує християнські принципи та протирічить духовним нормам, які має втілювати Церква. Ця ідеологія сьогодні є викликом для проповіді Євангелія в сучасному світі і руйнує довіру до християнського свідчення незалежно від конфесії.

Прикриваючись гаслами «захисту російської мови», «денацифікації» та «десатанізації» України, російські військові та окупаційна влада втілюють на тимчасово окупованих територіях

України ідеологію «руського міра», вбиваючи мешканців із проукраїнськими поглядами, винищуючи інтелігенцію, вчиняючи масові злочини проти цивільного населення. Російські ракети, дрони та артилерія щодня вбивають українців та руйнують пам'ятки історії і культури, особливо ті, що пов'язані з українською ідентичністю та духовною спадщиною. Зокрема, станом на тепер знищено та пошкоджено більше 600 релігійних споруд. Окупанти грабують і знищують українські музеї, архіви, театри, бібліотеки, впроваджуючи ідеологію «руського міра» в релігійній, культурній, освітній, політичній та інших сферах.

Російське вторгнення в Україну — це загроза для християнських традицій усіх напрямків, а також для інших релігійних традицій (іудаїзму, ісламу тощо). Наголошуючи на «братському походженні українців і росіян, що складають «Святу Русь»», звинувачуючи у військових діях «злий Захід» і скеровуючи релігійні громади молитися за перемогу російських агресорів і окупантів, вищі керівники Російської православної церкви та низки російських протестантських союзів демонструють не прагнення до християнської єдності та миру, а фактично схвалюють та заохочують ворожнечу і ненависть до українського народу та всього вільного світу.

Ми, глави українських християнських Церков:

— рішуче засуджуємо ідеологію «руського міра» та позицію московського патріарха Кіріла Гундяєва і Російської православної церкви, а також інших російських релігійних об'єднань і лідерів, які підтримують агресію Росії проти України, виправдовують загарбницьку війну, пропагують ненависть до українського народу, розпалюють міжнаціональну та міжконфесійну ворожнечу;

— висловлюємо підтримку позиції Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій щодо заклику до Всесвітньої Ради Церков, Конференції Європейських Церков та інших міжнародних міжконфесійних інституцій розглянути питання про притягнення до моральної та іншої відповідальності Російської православної церкви та інших російських релігійних союзів, які всіляко підтримують агресію РФ проти України, розпалюють міжнаціональну і міжконфесійну

ворожнечу та через проповідь ідеології «руського міра» спонукають до геноциду українського народу;

— висловлюємо вдячність державам і народам, які підтримують Україну у її боротьбі за Незалежність від російського імперіалізму, церквам і вірним в різних частинах світу, які всіляко допомагають українському народу і підносять молитви за встановлення справедливого миру в Україні, міжнародним гуманітарним організаціям, які надають допомогу нужденним в Україні та українським біженцям, богословам різних церков, які засуджують доктрину (ідеологію) «руського міра», академічним колам різних країн, які визначають наукове поняття «рашизму» та його ідеологічні засади.

Молимося за український народ, за перемогу та встановлення справедливого миру, за Божий захист нашої землі та збереження незалежності та свободи України!

10 січня — Київ

1. Епіфаній — предстоятель Православної Церкви України, Митрополит Київський і всієї України;

2. Святослав Шевчук — глава Української Греко-Католицької Церкви, Верховний архієпископ Києво-Галицький;

3. Віталій Кривицький — єпископ Київсько-Житомирський Римсько-Католицької Церкви в Україні;

4. Анатолій Козачок — старший єпископ Української Церкви Християн Віри Євангельської;

5. Валерій Антонюк — голова Всеукраїнського Союзу Церков Євангельських Християн-Баптістів;

6. Станіслав Носов — президент Української уніонної конференції Церкви адвентистів сьомого дня;

7. Леонід Падун — старший єпископ Української Християнської Євангельської Церкви;

8. В'ячеслав Горпинчук — єпископ Української Лютеранської Церкви;

9. Олександр Зайцев — старший єпископ Української Євангельської Церкви;

10. Маркос Оганесян — єпископ Української єпархії Вірменської Апостольської Церкви;

11. Сергій Шантала — голова Братства незалежних церков і місій євангельських християн-баптістів України.

Богоявлення 2024

За східною границею Польщі, на східно-мордоні України з московією не тихнуть гармати, кулеметні черги, на небі постійно появляються дрони і майже кожного дня над містами й селами наїханої землі чути сирени сповіщення про повітряну тривогу.

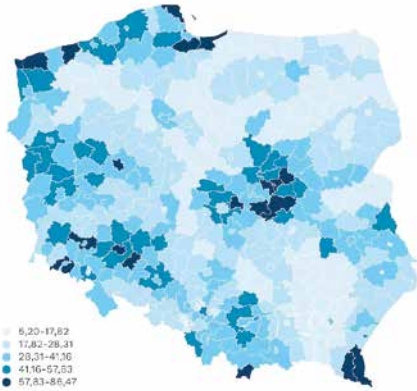
Два роки тому почалася війна в Україні (воєнний напад московитських військ на Україну почався в четвер 24 лютого 2022 року о 3⁰⁰ год.). Як розвинулися (і розвиваються далі) воєнні дії, знають всі, тому що в умовах високорозвинутих сучасних засобів масової інформації, особливо мережі інтернет, усі дії реєструються й подаються до відомої світовій громадськості.

З огляду на природну близькість Польщі до України саме в цій країні в першу чергу знайшли притулок біжен-

з торжественними процесіями над річками, озера, літургіями, колядками. У цьому празнику вдруге вже взяли участь ті, яким не судилося празнувати його в рідних місцевостях. Також і до них, серед іншого, зверталися наші єрархи у своїх святкових проповідях.

Перемишль: «Свідомість, що Христос є центром та основою мого життя зобов'язує мене до: **перше** — постійної релігійної формації через особисту лектуру Святого Письма та пізнання правд християнської віри, які є записані в катехизмі Української Греко-Ратоліцької Церкви: «Христос наша Пасха», та катехизми для молоді «Ми йдемо з Христом»; **друге** — до участі в Літургії Церкви, особливо в неділі та свята. Справжній християнин не буде задовольнятися відвідинами храму

Божого раз або декілька разів в році; **третє** — релігійного виховання дітей. Це завдання набирає особливого значення сьогодні, коли в суспільному просторі чуємо дискусії про замір обмеження навчання релігії в школі; **четверте** — до усвідомлення моєї співвідповідальності за свою Церкву. Церква не є власністю якоїсь групи вірних. Церква є нашим спільним добром, за яке ми всі однаково несемо відповідальність, й то не тільки цю матеріальну, але також моральну; **п'яте** — почуття власної гідності та гідності своєї Церкви, яку я маю обов'язок захищати, коли чую про неї несправедливі осуди, особливо з боку прихильників «руського міру» або псевдо — екуменістів; **шосте** — творення справжньої спільноти греко-католиків через вклад та особисте заангажування в життя парафії, єпархії та цілої помісної Церкви. →

Статистика оселень. Карта із сайту: portalstatystyczny.pl.

ці, у великій більшості жінки й діти, що змушені були покинути свою батьківщину втікаючи перед війною. Сьогодні багато з них, не зважаючи на обставини, повернулися до домів, проте значна кількість затрималася в Польщі, а дехто навіть планує залишитися тут на постійне проживання. За даними Євростат (англ. *European Statistical Office, Eurostat*) — статистичної організації Європейської Комісії, в жовтні-листопаді 2023 р. біженців було більше 957 тис. Оселилися вони здебільша в регіонах найбільших польських міст, при кордоні з Україною, на Балтійському узбережжі, при західному кордоні, але й також в інших місцях. Багато з них стали інтегруватися з місцевими українськими громадами, відвідувати храми й брати участь у релігійному та громадському житті.

За нами Різдвяні Свята, зокрема величний празник Богоявлення Господнього

Празник Богоявлення Господнього. Перемишль 2024 (1).

Празник Богоявлення Господнього. Перемишль 2024 (2).

Дорогі у Христі!

Сьогоднішнє свято в нашій традиції називається Богоявленням. Єдиний Бог об'являється в трьох Особах. Цю тайну віри ми вміємо описати тільки словами, як невдовзі почуємо у чині водосвяття — «Ти Бог неописаний, і невимовний», і за кілька місяців, в день П'ятдесятниці, у коліноприклонній молитві: «Невидимий, неосяжний, недослідний, незмінний, незлобивий Господи».

В пролозі Євангелії від Івана чуємо, що «Бога ніхто не бачив ніколи: Єдинородний Син, що в лоні Отця, — той об'явив» (Ів. 1, 18). Ісус Христос, Богочоловік, об'явив не тільки Бога, але також те, ким покликана бути людина створена на образ Божий.

Ще трохи й в чині водосвяття почуємо, що «днесь рай відкривається людям» і «днесь Владика до хрещення поспішає, щоб возвести людство до висот». Слова з пророцтва Ісаї, яке читалося на вчорашній вечірні, не втрачають своєї актуальності: «Так говорить Господь: обмийтеся, станьте чистими; усуньте з-перед моїх очей нікчемні ваші вчинки; перестаньте чинити зло! Навчіться добро чинити; шукайте правди, захищайте пригнобленого, обороняйте сироту, заступайтеся за вдову (Іс. 1, 16-17)». Сьогодні апостол Павло навчав нас, що Ісус Христос «видав себе самого, щоб викупити нас від усякого беззаконня та щоб очистити собі народ, що був би його власний, ревний до добрих діл» (Тим. 2, 14).

Святкувати нині Богоявлення в богоугодний спосіб можна тільки наслідуючи солідарність Христа з усіма, без винятку. Це означає йти там, де здається, що неподільно панує зло і загрожує небезпека, а не шукати собі оазисів безпеки й комфорту. Це можливе лиш тоді, коли захист пригноблених, оборона сиріт, опіка над вдовами та готовність захищати мою Батьківщину перед навалою втіленого зла сприймається як моя співвідповідальність.

Дорогі у Христі!

Незабаром над нашим перемиським Йорданом проголосимо: «днесь йорданські води перетворюються на цілющі Господнім пришествям. Днесь людські гріхи йорданськими водами обмиваються». Хай Господнє пришествя зцілить рани війни, які носить наш народ.

Хай Господнє світло веде нас дорогами заповідей і блаженств. Хай кожен повірить, що слова «У тобі — мое

уподобання» стосуються всіх, кого Бог з любові створив на свій образ і дарує благодать, щоб уподібнитись до первозору, яким є Ісус Христос, надія наша. Амінь».

Вроцлав: «Дорогі у Христі Сестри і Брати! Сердечно вітаю всіх присутніх в нашому Вроцлавському соборі та всіх, хто єднається з нами у молитві за посередництвом TVP Historia. Востаннє ми так молились в кінці червня минулого року. Від цього часу дещо помінялось в нашій дійсності. Від 1-го вересня наша Церква в Україні, у Польщі та в інших країнах Європи і світу, відзначає нерухоми свята за григоріанським календарем. Хоча сьогодні сьоме січня, ми вже після Різдва Христового а вчора посвятили

війни, яка кожного дня збирає криваві жертви. Чекаємо, коли врешті московський сусід, який її викликав, залишить українську землю та повернеться у свій край. Війна в Україні, війна у Святій Землі, це криваві рани, які болюче калічать душу кожного і кожної з нас та цілий сьогоднішній світ (...).

Дорогі у Христі Сестри і Брати!

За нами свята Різдва Христового та Йордан. Це свята, які мають мабуть найбільш розбудовані літургійні та народні традиції і звичаї. Переживаючи їх дуже уважаємо, щоб нічого не забути: сіна під обрусом, просфори, дванадцяти страв, дідуха в куті, колядування, віншування,

Празник Богоявлення Господнього. Вроцлав 2024 (1).

воду в часі Великого Йорданського водосвяття, даючи світові сигнал, що Україні, нашій Церкві, Православній Церкві України, ближче до Заходу і його культури та традиції, як до «руського міра».

На жаль, за пів року маємо теж негативні явища. Вже другий рік триває кривава війна росії проти України. Молімося за перемогу та за закінчення

старого календаря, різдвяного вертепу, йорданської води, найкраще з клаптиком воску з трійці. Все воно справді важне, бо наше, давнє, миле душі. Буває, що ми навіть готові воювати за це все. А Йоан Хреститель заявляє сьогодні, що наважливіше є стати в правді та покорі перед Богом і людьми. Найважливіше є, щоб своїм життям, своїм прикладом, →

Празник Богоявлення Господнього. Вроцлав 2024 (2).

Празник Богоявлення Господнього. Вроцлав 2024 (3).

своїм словом давати свідчення про Ісуса Христа, як Божого Сина. Найважливішим є, щоб вести світ до віри в Сина Божого, щоб проголосувати прихід на світ Спасителя, який увільняє нас від гріха. Найважливішим є, щоб звіщати прихід часу спасіння, прихід Божого Царства. Найважливішим є, щоб вирівнювати путь Господню, тобто щоб сходити зі стежки гріха.

Чи воно потрібне? Чи потрібне нам, охрещеним, віруючим, народові який пишається понад 1000-літньою історію християнства? Вистарчить глянути на статистики, щоб переконатись що воно потрібно: лише кілька відсотків присутніх на Божественній Літургії навіть у найбільші свята, понад мільйон абортів протягом останніх десяти років, розбиті подружжя, сурогатне материнство, яке стало експортним товаром, корупція також і в часі війни, навіть коштом військових на фронті та осіб скривджених війною.

Всім нам потрібно наново відчитати слова Йоана Хрестителя: «Я — голос вопіючого в пустині: Вирівняйте путь Господню, — як ото пророк Ісає сказав» (Йо. 1, 23). За Йоаном Хрестителем та за Йоаном Євангелистом ідімо у світ, щоб звіщати всім прихід на світ Спасителя та Його Царства, яке приносить увільнення від гріха і смерті.

Запрошую всіх на чергову нашу спільну молитву в першу неділю місяця

лютого. Всім бажаю гарно пережити сьогоднішній день. Христос Раждається!

Ольштин: «Поява Господа, це опанування над хаосом, це налагодження порядку. Якщо світ послухав би цих слів, тоді наскільки більше було би миру у світі, дружніх відносин поміж державами, зичливості та любові поміж людьми.

Дорогі у Христі!

Зі святом хрещення Ісуса Христа невідомно пов'язане Водосвяття. Чин освячення води має глибокий зміст. Ми бачимо тут три символи. Перший — як у воду занурюються запалені свічки, це наче вогонь торкається води. Цей образ вічної сили божества, тобто Бога, який об'являвся Мойсеєві у вигляді

палаючого куща, сила вогненного Божества торкатиметься води і освячуватиме її. Другий символ — священнослужителі дують на воду, показуючи цим рух Духа Святого до кожного з нас, до кожного творіння. Третій символ — благословення води, занурювання в неї долоні, що нагадає нам подію входження Христа в Йордан.

Читаючи обряд освячення води віримо, за вченням Церкви, що вода на різний спосіб захищає людину від зла. Читаючи всі тексти прислухаймося до них дуже уважно. Вода приносить оздоровлення так духовне, як і фізичне, кожному, хто цього потребує і вірить, що так буде. Без віри в переповнення води Божою присутністю не було би сьогодні нас у храмі. Черпаючи і →

Празник Богоявлення Господнього. Ольштин 2024 (1).

Празник Богоявлення Господнього. Ольштин 2024 (2).

воду маємо перш за все розуміти, що вона освячує нас, а коли освячує, то і ми самі повинні стати іншими. Маємо ставати в покорі. Щоправда, це не приходить так просто. Але коли хочемо її мати, тоді також повинні ми підходити до всього з більшою пошаною. Шукати найпростішої дороги до серця другої людини.

Від найдавніших часів Церква вважає освячену Йорданську воду великою святістю та приписує їй чудодійну силу для душі і тіла. Ми не складаємо жертви, як це робили погани. Ми молитвою освячуємо цю воду, щоби вона була для нас духовним ліком. Хай з цим празником оживляє в нас бажання жити в любові, бажання ще краще розуміти другу

людину. Христос прийшов над Йордан, хоч як Бог не мусив, але хотів показати кожному з нас, що людина має ставати в покорі перед Богом з молитвою слухати Його голосу. А тоді через нашу молитву будемо більше відкриті на те, що Боже. А тоді по-іншому будемо ставитися до щоденних подій. Набираймо цієї води якнайбільше, щоб її кількість приносила нам якнайбільше Божої ласки. Тоді справді йорданська вода буде приносити нам силу бути людьми віри і цією вірою жити кожного дня. Ми сьогодні освячуватимемо воду, щоб освятити вас. Це саме мета цього свята — не освятити предмети, але щоби змінити людину.

І цього бажаю, щоб кожного дня, слідкуючи за словами Ісуса Христа, прямувати до Царства Небесного. Нехай Господь Вас щедро благословить, а йорданська вода очистить Вас і принесе Вам здоров'я, Боже благословення, відродження, оновлення для повноти життя з Господом Богом. Амінь, Христос хрещється в ріці Йордані!

(бт)

Празник Богоявлення Господнього. Слупськ 2024. Освячення води традиційно, з процесійним переходом, відбувається тут кожного року над водами річки Слупя. Чину освячення води довершують о. митрат Богдан Пінка та о. Богдан Дрозд.

Великий піст 2024

(Закінчення з 2 сторінки)

переосмислення способу життя; знайти час, щоб перевірити свою присутність у конкретній місцевості та свій внесок у те, щоб робити її кращою. Горе нам, якщо християнське покаєння буде подібним до того, яке засмучувало Ісуса. Він каже також і нам: «Не будьте сумні, як лицеміри: бо вони виснажують своє обличчя, щоб було видно людям, мовляв, вони постять» (Мт 6,16). Навпаки, нехай же на обличчях буде помітною радість, нехай відчувається аромат свободи, нехай вивільниться

ота любов, яка робить новими всі речі, починаючи з найменших і найближчих. Це може статися в кожній християнській громаді. Наскільки ця Чотиридесятниця буде періодом навернення — настільки збентежене людство відчує поштовх креативності: світанок нової надії.

Я хотів би сказати вам те саме, що й молодим людям, з якими зустрічався минулого літа в Лісабоні: «Шукайте і ризикуйте, шукайте і ризикуйте. На цьому історичному етапі перед нами величезні виклики, болісні благання.

Ми переживаємо третю світову війну у фрагментах. Але наважмося ризикнути подумати, що перебуваємо не в агонії, а при пологах; не в кінці, а на початку великого дійства. Щоб так думати, потрібна мужність» (Промова до університетської молоді, 3 серпня 2023). У цьому полягає мужність навернення, виходу з неволі. Віра й любов тримають це дитя-надію за руку. Вони вчать її ходити, а вона, водночас, тягне їх уперед. Благословляю вас і ваш великопісний шлях.

Папа Франциск Рим, базиліка святого Йоана на Латерані, 3 грудня 2023 р., перша неділя Адвенту.

*«...Був сином і священником одного народу, загинув на землі другого народу,
бо рятував синів і дочок третього...»*

Священномученик о. Омелян Ковч (1884–1944)

Народився 20 серпня 1884 р. в с. Космач на Косівщині. Після закінчення Римської колегії св. Сергія і Вакха у 1911 р. прийняв священничі свячення. У 1919 р. став польовим духівником Української галицької армії. Після війни й аж до ув'язнення душпастирював у Перемишлянах, дбаючи водночас про суспільно-культурне життя парафіян. Опікувався бідними, пригортав сиріт, хоча сам мав шестеро своїх дітей. Під час Другої світової війни відважно виконував свої священничі обов'язки, проповідуючи любов до людей усіх національностей та рятуючи від винищення євреїв. 30 грудня 1942 р. гестапо заарештувало його. У тюрмі отець виявляв геройську мужність, рятуючи від зневіри засуджених на смерть спів'язнів.

25 березня 1944 р. загинув мученицькою смертю в концтаборі Майда-

є різні, але той самий Великий і Всемогутній Бог править усіма нами. Коли я відправляю святу літургію, вони всі моляться. Вони умирають по-різному, і я допомагаю їм перейти цей маленький місточок до вічності. Хіба це не благословення? Хіба це не найвеличніша корона, котру Бог міг положити на мою голову? Це справді так. Я дякую Богові тисячу разів на день, за то, що послав мене сюди. Я більше Його ні про що не прошу. Не переживайте і не трайте віри у те, що я роблю. Замість того, радійте мною. Моліться за тих, хто створив цей концентраційний табір і цю систему. Вони єдині, хто потребує наших молитов. Нехай Бог змилується над ними».

*Інститут Історії Церкви
Українського Католицького
Університету*

*Пам'ятник о. Омеляну Ковчу
в Перемишлянах.*

Недільний ранок на майдані перед церквою Пресвятої Трійці в Космачі.

нек (поблизу Любліна). У 1999 р. Єврейська рада України присвоїла йому звання "Праведник України".

«Я розумію, що стараєтеся про моє визволення. Але я прошу вас не робити нічого в цій справі. Учора вони вбили тут 50 чоловік. Якщо я не буду тут, то хто допоможе їм перейти ці страждання?.. Я дякую Богові за Його доброту до мене. За винятком раю, це єдине місце, де я хочу бути. Тут ми всі рівні: поляки, євреї, українці, росіяни, латвійці та естонці. Я єдиний священник між ними. Навіть не можу собі уявити, як тут буде без мене. Тут я бачу Бога, який є один для всіх нас, без огляду на наші релігійні відмінності. Можливо наші церкви

Пам'ятник отцю Ковчу на території давнього концтабору Майданек.

Владика Інокентій Винницький (1680-1700)

— шостий перемиський єпископ УГКЦ

Хоч точної дати народження його не маємо, однак приблизно можна припустити, що Інокентій Винницький народився **20 лютого 1654 року** в селі Уріж Дрогобицького району Львівської області. При хрещенні хлопця було названо іменем Іван. Батьки Івана старанно виховували його та дали синові належне навчання.

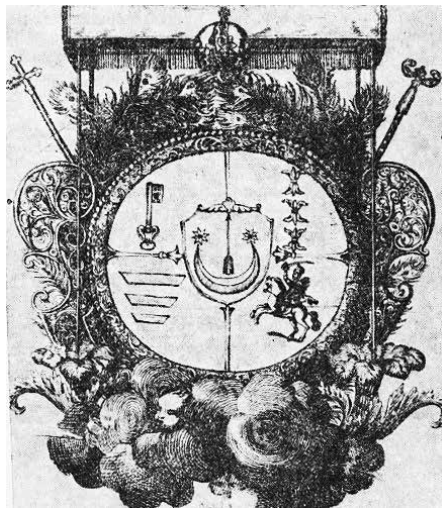

Владика Інокентій Винницький.

Початкову науку грамоти — читання та писання, правдоподібно українською мовою Іван Винницький одержав ще вдома, в Урожі. Потім навчався наперед у єзуїтській колегії у Перемишлі, а згодом, поряд із своїм братом Петром, — у Краківській Академії. В Перемишлі в єзуїтській колегії в той час викладалася уже поетика та риторика, а в Краківській Академії Винницький вивчав філософію та можливо дещо з теології. Невідомо, як довго тривали його студії в Кракові, тому що маючи 18 років, унаслідок турецької війни перервав свою науку і як воїн став до «Марсових подвигів». Все таки ці студії дали йому змогу здобути таке знання, що король Собеський охарактеризував його, як людину вчену та освічену, «яких мало на Русі».

В 1672 році, спалахнула війна Польщі з Туреччиною, та Україною, тоді Іван Винницький та його брат Петро переривають свою науку в Краківській Академії та беруться до зброї під командуванням Станіслава Яблоновського, пізнішого великого корінного гетьмана. Брати Винницькі брали участь у «Хотинських, Журавенських, Кам'янецьких боях та інших воєнних оказіях».

Після боїв під Журавном (1676), Іван Винницький став на службу на королівському дворі, як гусар королівської гвардії та як придворний кімнатний. Тому, король Собеський в 1679 році давав нунцієві Мартеллі інформацію про Івана Винницького, як про кандидата на Перемиське єпископство, підкреслюючи, що знає його «від довгого

Герб Владика Винницького.

часу» тому, що він «вихований» на його дворі. З цього виникає, що дійсно, Іван Винницький протягом довшого часу, можливо протягом декількох років, проживав на королівському дворі.

Для подальшого його життя, так і для справ, що стосувалися єпископства, таке перебування на королівському дворі мало дуже велике значення, бо завдяки ньому Іван-Інокентій Винницький мав безпосередній зв'язок з найвищими сферами державного правління. Гідним

уваги є і той факт, що Собеський дуже похвально висловлюється про молодість Івана Винницького, називаючи його перед нунцієм Мартеллі людиною добродесною. В 1692 році перед прима-сом-кардиналом Михайлом Радзейовським, король підкреслює чесність і порядність молодих літ Івана Винницького. З цих свідоцтв видно, що Іван Винницький дійсно мав похвальну репутацію відносно своєї бездоганної поведінки.

Про своє рішення мати молодого Івана (Інокентія) Винницького Перемиським єпископом король повідомив нунція Франціска Мартеллі у розмові, яку провів з ним під час сейму в Гродні на початку лютого 1679 року, а 19 жовтня, того ж року, його було обрано єпископом Перемиським.

Також, 23 червня 1691 року єпископ Інокентій Винницький прийняв та проголосив Берестейську унію в Перемиській єпархії.

В світлі усіх, збережених до нашого часу документів видно, що Інокентій Винницький був дбайливим господарем своєї єпархії. Від початку свого правління, підбираючи собі відповідних співробітників, прямував до збереження в ній ладу. В 1687 році Винницький склав статут Перемиської катедральної Капітули на зразок латинських Капітул. З цією метою у 1693 році скликав єпархіяльний синод, на якому прийнято «кращі канонічні постанови» для душпастирського заряду єпархією. При тім, на синоді було зреформовано духовні суди, щоб усюди зберегти належний лад. Також, дуже пильно єпископ Інокентій намагався →

Церква і монастир св. Онуфрія в Лаврові.

«Апостол» Івана Федорова

15 лютого 1574 р. — у Львові Іван Федоров (Федорович) завершив друк «Апостола» — першої відомої надрукованої в Україні книги.

Львівської братської друкарні становив звичайно 1200 примірників. Думаємо, що й тираж Апостола 1574 р. був в межах 1000–1200 примірників. На сьогодні

«Львівський Апостол 1574 р. — шосте видання Івана Федорова і перший з його українських друків. Федоров переїхав до Львова після того, як Ходкевич закрити заблудівську друкарню. У Львові друкар (самотужки, без багатого мецената) за допомогою львівських міщан відкриває свою власну друкарню, яка розпочала діяти на початку 1573 р. Львівський апостол друковано з 25 лютого 1573 р. по 15 лютого 1574 р. (...)

Так само, як і в попередніх виданнях, у вихідних відомостях львівського Апостола не подано його тиражу. Про тираж видання можна судити на підставі того факту, що збереглося приблизно стільки ж примірників Апостола 1574 р., скільки й деяких інших львівських літургійних видань першої половини XVII ст., які мали такий самий обсяг і перебували у виробництві приблизно однаково час. Тираж видань

ні маємо відомості про 70 примірників цієї книги (...) В одному з примірників цієї бібліотеки [Львівська Наукова Бібліотека АН — ред.] є запис почерком не пізніше XVIII ст., в якому зазначено точну дату смерті Івана Федорова — 5 грудня».

«Мистецька спадщина Івана Федорова», Яким Запаско, Львів 1974

* * *

Іван Федоров (Федорович) (р. н. невід. — пом. 5 грудня 1583 р.) — друкар і видавець, винахідник військової техніки, дякон. Поширені останнім часом твердження, що Федорович народився в Білорусі бл. 1510 і навчався у Краківському університеті, не підтверджуються документами.

1564–65 разом із майстром-білорусом П. Мстиславцем надрукував перші

піднести єпархіальне духовенство на вищий рівень християнської освіти та моральних звичаїв. А передусім, викликає подив велика численність королівських універсалів, про які він постарався у короля Собеського для покращання суспільного та економічного становища єпархіального духовенства. У зв'язку з заходами в цій справі на королівському дворі, єпископ Інокентій витрачав

навіть доходи зі своїх спадкових маєтків. Став він справжнім великим захисником свободи свого духовенства. Для піднесення економічного стану духовенства енергійно проводив таку трудну справу упорядкування та реформи попівств, застосовуючи селекцію духовних осіб, які мали б належати до постійної літургійної обслуги церков, і на цій підставі користати з церковного ґрунту.

Пам'ятник І. Федоровичу перед Державним архівом у Львові.

в Росії точно датовані книги — «Апостол» і «Часовник». Звинувачений у ересях, переїхав на Підляшшя, де 1568–70 випустив дві книги («Євангеліє Учительне» і «Псалтир з Часословом») у Заблудові — маєтку Г. Ходкевича, гетьмана литовського, нащадка київських бояр.

У Львові із 25 лютого 1573 по 15 лютого 1574 працював над «Апостолом» — найстаршою відомою нині книжкою, що вийшла друком в Україні («Апостол Львівський»). 1574 випустив «Буквар» — перший у Східній Європі друкований підручник. Прийнявши запрошення князя Острозького, переїхав до Острога, де надрукував «Азбуку» (1578), «Книгу Нового Завіту» (1580) і «Острозьку Біблію» (1581), яку слушно вважають шедевром друкарського мистецтва.

Брав участь у редагуванні текстів книг, писав до них післямови. Винайшов також новий тип гармати, який запропонував імператору Рудольфу II Габсбургу і саксонському курфюрсту Августу Веттіну.

За: *Енциклопедія Історії України*

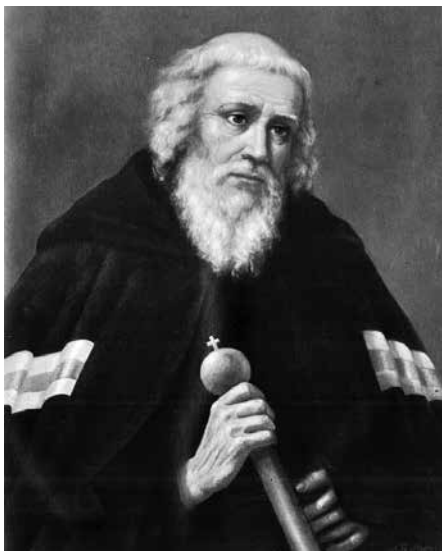
Освіту духовенства підносив на вищий рівень головно тим, що впровадив іспити і перевірку богословського знання не лише у кандидатів перед прийняттям свячень, але також у висвячених священників. Одночасно, для кращого виховання єпархіального клиру працював до заснування духовної семінарії в Перемиській єпархії. Загально (Закінчення на 16 сторінці)

Декрет Папи Урбана VIII

про заборону переходити на латинський обряд

7 лютого 1624 р. — за поданням Митрополита Київського Йосифа Велямина Рутського, Конгрегація Поширення Віри видала декрет, яким без дозволу Апостольського Престолу заборонялося переходити членам унійної Церкви на латинський обряд, а латинським ієрархам під загрозою кар заборонено приймати кого-небудь на латинський обряд, що викликало спротив польського короля (ним був тоді Сигізмунд III Ваза, «король Польщі, Великий князь Литовський, Руський, Пруський, Мазовецький, Жмудський, Інфляндський, спадковий король Шведів, Готів і Венедів»; був сином шведського короля Юхана III Ваза та доньки польського короля Сигізмунда I Старого Катерини Ягеллонки) та польського єпископату.

(бт)

Митрополит Велямин Рутський.

«Меморіал [Митрополита Велямина Рутського — ред.] Був звернений безпосередньо до Папи Урбана VIII (1623–1644), який радо познайомився з перешкодами розвою З'єдинення, а головню з проблемою перетягання українців на

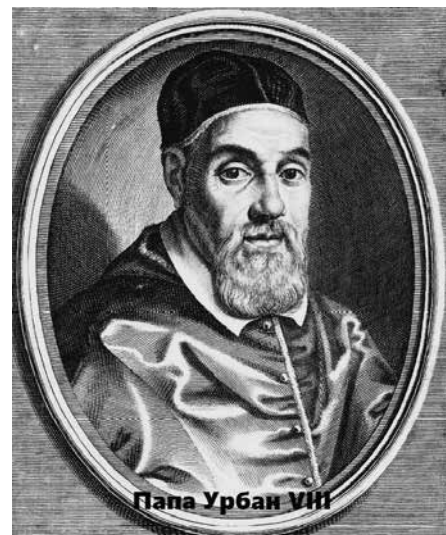
латинський обряд. Папа поважно прийняв аргументи митрополита й уже 7 лютого 1624 р. видав заборону: „Не вільно нікому, світській ані духовній особі, змінити обряд і переходити на латинський без особливішого дозволу Апостольської Столиці.” Митрополит Рутський цілий час свого урядування повідомляв Апостольську Столицю про шкоди, які терпить З'єдинена Церква через зміну обряду та благав видати заборону тих зловживань. Митрополит тривожився про судьбу З'єдиненої Церкви, коли бачив, що українські князі і шляхта переходили на латинський обряд, а через те пропадали для своєї Церкви й народу. Апостольська Столиця не спішилася з заборною, бо латинські єпископи інформували Рим, що З'єдинення не має будуччини перед собою й скоро впаде, тому треба рятувати людські душі, як тільки вдається, тобто перетягати на латинський обряд. А щезає папу, що різниця обрядів в державі є причиною непорозуміння, сврні та неспокою. Латинське духовенство в Польщі виробило в собі фальшиве переконання, що перетягання українців на латинський обряд є одиноким способом закріплення католицтва в Східній Європі.

Гостра заборона Папи Урбана VIII зміни обряду під загрозою неважності та важких церковних кар заскочила латинське духовенство. Латинська ієрархія й польський уряд внесли протест до папи за виданий декрет (...)».

(о. Мирон Шегда, «Життєпис митр. Йосифа В. Рутського на тлі його доби», Рим, 1991)

* * *

«Близько 1623 р. Рутський надсилає до Рима меморіал, в якому гостро критикує польський клір, що робить унії

Папа Урбан VIII

більше шкоди, ніж православні. Емоційний тон послання свідчив про напруження у взаєминах між уніятами й католиками і справив неабияке враження у Римі. Папа Урбан VIII декретом від 7 лютого 1624 р. рішуче заборонив уніатам замінювати східний обряд на латинський без особливого дозволу Святого Престолу. Дещо згодом римська Конгрегація поширення віри надіслала до католицького духовництва Польщі розпорядження, в якому заборонялося схилати уніатів до переходу в латинський обряд. Аналогічний документ, звернений до віруючих у Польсько-Литовській державі, видав давній приятель Рутського, а на той час генерал ордену єзуїтів Вітелескус.

Однак польський король Сигізмунд III категорично відмовився оприлюднити папський декрет, цинічно заявивши, що йому краще знати, які заходи в цьому королівстві підуть на добро, а які на шкоду католицькій церкві. Але, незважаючи на опір влади, митрополит Рутський до кінця життя рішуче виступав на захист східного обряду й не допустив його латинізації».

(Михайло Довбищенко, «Йосиф Рутський» — фрагмент, 5 лютого 2017 р.; Провінція св. Миколая, Василіянський Чин Святого Йосафата в Україні)

2023 рік в панорамі (...)

(Продовження з 5 сторінки)

— 25 грудня, Богоявлення — 6 січня, Благовіщення Пресвятої Богородиці — 25 березня, Покрова Пресвятої Богородиці — 1 жовтня та інші), а другий — святкування Пасхи. Наразі між світовими християнськими Церквами ведеться дискусія

щодо спільної оновленої Пасхалії, яка дасть змогу цілому християнському світові святкувати Пасху разом. Це рішення має назріти до 2025 року, коли ми святкуватимемо річницю Нікейського собору 325 року.

На наш погляд [редакції], минулий, 2023 рік, повен був вагомим, для Церкви й громади подій та роковин, які ми по змозі та розраховуючи передусім на свої скромні засоби, постаралися відзначити на відповідному рівні. Детально про них можна почитати на сторінках наших паперових видань та веб-сторінках наших єпархій.

(бт)

Князь Ярослав Мудрий (1015-1054)

— правитель споріднений з королівськими династіями Старого Світу

Князь Ярослав Мудрий (зображення на коп'юрі 2 гривні — 2013 р.).

Народився майбутній князь у 978 або у 979 році. Його мамою була княгиня Рогніда — дочка правителів Полоцька, який завоював його батько — майбутній хреститель Русі князь Володимир Великий. Перший політичний досвід Ярослав почав отримувати дуже рано. У десятирічному віці Володимир призначив його керівником Суздальської землі. У 1010 році батько поставив його правити Новгородом — основним торговим і військовим центром північної частини Київської Русі. Такий крок свідчив про те, що Володимир побачив у молодого сина риси жорсткого, але справедливого правителя.

На Новгородському престолі Ярослав втримувався спокійно, незважаючи на войовничий та волелюбний характер жителів міста і сусідніх племен. У 1014 році князь не захотів віддавати данину у розмірі 2 000 гривень до Києва. За це батько наступного літа хотів піти на нього війною, але несподівано помер.

Дізнавшись про смерть батька, Ярослав вирішив взяти київський престол для себе. У листопаді 1015 дружина правителя Новгорода зустрілась з військом київського князя Ярополка неподалік міста Любеч і перемогла його. Ярослав ввійшов у столицю Русі, але менше ніж через рік мусив звідти втікати — Ярополк підійшов до города з армією свого тестя — короля Польщі Болеслава Хороброго. Отримавши підтримку в Новгороді, Ярослав розбив брата на території нинішньої Київської області і отримав владу майже над усією Руссю,

за виключенням Тмутаракані, де правив його брат Мстислав.

Князь зменшив вплив варягів на справи Русі. Він почав брати людей на керівні посади з полян та інших племен, що населяли державу. У 1023 році брат Ярослава Мстислав пішов походом на Київ і навіть розбив військо брата, але княжити не захотів. У 1026 родичі домовилися і поділили Русь на 2 частини. Чернігівщина та землі по лівому березі Дніпра відійшли Тмутараканському князю. Остаточне об'єднання Русі відбулося тільки після його смерті у 1036 році.

Основна заслуга Ярослава у внутрішній політиці — написання «Правди Ярослава» — першого збірника законів, який діяв на території Київської Русі. Цей документ мав всього 18 статей. За більшість провинностей у ньому перед-

з членами правлячих сімей континенту. Чотири доньки Ярослава (Єлизавета, Анастасія, Анна і Агата) стали королевами чотирьох країн: Норвегії, Словаччини, Франції та Англії. За широкі родинні зв'язки князя стали називати «Тестем Європи».

Князь Ярослав Мудрий дбав про розвиток культури народів Київської Русі. За його правління у великих містах держави відкривалися школи, створювалися місця, де переписувалися книги. Храм Святої Софії став своєрідним вищим навчальним закладом. У його школі отримували освіту діти з кращих боярських родів. У соборі, в спеціальному приміщенні, ченці перекладали твори європейських авторів на давньоруську мову.

Будівельний бум на Русі розпочався з часів правління батька Ярослава — Володимира. Після перемоги над печенігами у 1034 році, Ярослав Мудрий

Софійський собор у Києві.

бачалося грошове стягнення. Тільки за кілька тяжких злочинів зберігалось право родичів постраждалого на кровну помсту.

Зовнішня політика Ярослава Мудрого була досить гнучкою. Князь відвоював у Польщі червенські міста, ходив у походи на племена Прибалтики. Неподалік від берега Чудського озера зазнав град Юр'їв (зараз Тарту). Правитель остаточно ліквідував загрозу, яку становило для Києва плем'я печенігів.

Сповнений прагнення зміцнити положення Київської Русі у Європі, Ярослав сприяв одруженню своїх дітей з королівськими династіями Старого Світу. Сам він у 1019 році узяв шлюб з дочкою норвезького конунга Олава Ейріксона — Інгігердою. Усі його діти одружилися

наказав будувати собор Святої Софії — майбутню найвеличнішу релігійну споруду Київської держави. При Ярославі значно розширився Київ. За свідченнями тогочасних істориків, місто стало за красою суперником Константинополя. Площа території міста збільшилася у 7 разів. За наказом князя були зведені Золоті Ворота — парадний в'їзд до Києва, оздоблений дорогоцінними металами та камінням. Дружина правителя — Інгігерда на свої кошти збудувала та утримувала храм Святої Ірини.

Ярослав Мудрий помер **20 лютого 1054 р.** у Вишгороді поблизу Києва. Похоронений у соборі св. Софії в Києві.

За матеріалами: «Моя Україна — пізнавальний інтернет-журнал»; світлини: (бт)

Владика Інокентій Винницький (1680-1700)

(Закінчення з 13 сторінки)

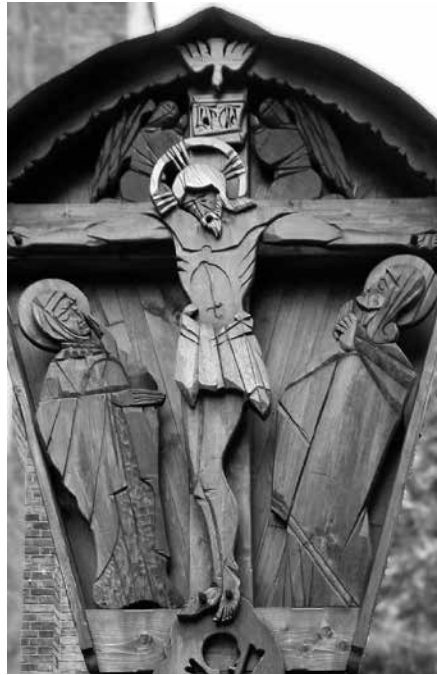
дбав він про обрядову чистоту грецької Літургії, хоч у деяких випадках піддавався впливам літургійної латинізації, подібно як інші уніати. Приділяв також пильну увагу справі підвищення християнської освіти і моральності серед населення Перемиської Єпархії. З цією метою, піклувався він про парафіяльні школи, видав народною руською (українською) мовою катехизм для загалу людей, а зокрема вимагав від священників, щоб вони постійно, щоденно і свята, в церквах говорили для народу проповіді його мовою.

Для оживлення християнського життя шляхом величніших богослужінь і шляхом добродійної зорганізованої діяльності, єпископ Інокентій у своїй Перемиській Єпархії підтримував широкий розвиток церковних братств. Особисто оточував дбайливим піклуванням катедральну церкву та катедральний «шпиталь» у Перемишлі. Як перемиський єпископ, старався удержувати в непорушній цілості і без втрати всі престольні владичі добра; тому, не лише енергійно вів судовий довготривалий процес про владичі добра Страшевичі, але також уживав заходів і про повернення до єпископства з давніх-давен втрачені владичі маєтки.

За словами його брата єпископа Юрія, отримані прибутки єпископа Інокентія витрачав на здобуття повніших прав для свого духовенства, та головню для введення в єпархії церковної унії. Єпископ Інокентій Винницький помер 24 лютого 1700 року та був похований у крипті церкви Лаврівського монастиря (Старосамбірський район Львівської області).

Джерело:

«Оранта», 26 лютого 2018, Київ

Голгофа

Дмитро Павличко

Це страшно, як людину розпинають,
Не йнявши віри їй, що Бог вона;
Плювками прибивають до хреста
Невинну душу, генієм пойняту.

А ще страшніше, як знімають ката
З охреста справедливої ганьби,
Навколішки стоять довкруг мерця
І джуть в мольбах, що він от-от воскресне..

Одна голгофа споконвік була:
Розбійник і творець висіли поруч,
І в темряві не розрізняли їх.

Та ми повинні бачити при світлі,
Де вбитий Бог, а де весвітній хам,
Що перед смертю розпинав народи.

Плащаниця

Богдан Ленкий

Не знаю, дійсність це, чи тільки сниться
На відшибі від битої дороги
Старенька церква. В церкві плащаниця,
На ній Христос. Пробиті руки й ноги,
Вінок терновий голову стискає,
На зимні плити кров з тих ран спливає.

Крізь двері вітер забіжить від гаю,
Розсіє запах зораної ниви,
Крізь вікна зорі з неба зазирають,
Туман снується долом сивогривий,
А в тумані тім — привиди чи люди?
Ідуть, і каються, і б'ються в груди:

«Прости нам, Боже, — о, прости нам,
Христе.

Що Ти за нас перетерпів ці страсті.
А ми обличчя Твоє промінисте
Затьмарили й воно тепер імлісте,
Не сяє вже, не світить, мов огнистий
Дороговказ, — прости, прости нам,
Христе!»

На відшибі від битої дороги
Старенька церква, біла плащаниця,
Ніч оповила Божі руки й ноги, —
Та ночі край, на день благовіститесь!...
Не знаю, дійсність це, чи тільки сниться —
Ця церковця й ця біла плащаниця?

Висловлюємо найщиріші співчуття рідні з приводу смерті

Михайла Шумади

Нехай світла пам'ять назавжди залишиться у серцях близьких та знайомих, а Всевишній подарує покійному вічне життя та спокій. Царство Небесне та земля йому пухом.

Нехай світла пам'ять про Михайла назавжди залишиться у серцях близьких та знайомих, а Бог дарує йому вічне життя. Щирі співчуття родині з приводу смерті турботливого чоловіка, батька та дідуся, доброго і вірного друга!

друзі із редакції «Благовіст»

БЛАГОВІСТ — суспільно-релігійний бюлетень. Видає Українська Греко-Католицька Церква у Польщі. Редакція працює на громадських засадах. Редагує колегія: **Владика Аркадій Трохановський, о. митрат Богдан Панчак, о. Микола Костецький** — координатор від Перемисько-Варшавської архієпархії, **о. Євген Сухий** — координатор від Вроцлавсько-Кожалінської єпархії. Відповідальний редактор **Богдан Тхір (бт). Аркадій Стопа** — технічні консультації. *Погляди авторів публікацій не завжди сходяться з точкою зору редакції. В оправданих випадках застерігаємо собі право виправляти і скорочувати авторські тексти.*

Kuria bp, ul. Biskupa Jana Śnigurskiego 2A, 37-700 **Przemysł**, tel/fax 16 678-78-68, e-mail: kuria@przemyslgr.opoka.org.pl; **Kuria bp**, Pl. Nankiera 15a, 50-140 **Wrocław**, tel./fax 71 343-94-77; fax 71 343-94-67, e-mail: konsystoria@wro-gda.opoka.org.pl; **Kuria bp**, ul. Lubelska 12, 10-405 **Olsztyn**, tel: 89 539 60 48, e-mail: eparchia.kontakt@gmail.com

Adres redakcji: BŁAHOWIST; ul. Kościuszki 28/3, 11-220 Górowo Iławeckie, tel. 89 761-04-21, e-mail: blahowist@poczta.onet.pl, konto: Bank Spółdzielczy w Górowie Ił, Nr 08 8855 0004 2003 0006 3515 0001